

НАУКОВИЙ ВІСНИК: ФІНАНСИ, БАНКИ, ІНВЕСТИЦІЇ

2013 №5 (24)

Сімферополь
2013

Науковий консультант:

Багров Микола Васильович
академік НАН України, ректор ТНУ імені В.І. Вернадського

Головний редактор:

Воробйов Юрій Миколайович,
доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти АР Крим,
завідувач кафедри фінансів підприємств і страхування, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Заступник головного редактора:

Воробйова Олена Іванівна,
доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і кредиту, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Члени редакційної ради:

Барановський Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, проректор з науково-дослідної та інноваційної роботи, Університет банківської справи НБУ (м. Київ)

Крупка Михайло Іванович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів)

Нікітіна Марина Геннадіївна — доктор економічних наук, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Пасічник Юрій Васильович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, декан фінансово-економічного факультету, Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси)

Швець Ірина Юрійівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри державного та регіонального управління, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Члени редакційної колегії:

Апатова Наталія Володимирівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Вожжов Анатолій Павлович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту, Севастопольський національний технічний університет (м. Севастополь)

Кириленко Ольга Павлівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, Тернопільський національний економічний університет (м. Тернопіль)

Климчук Світлана Володимирівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Крамаренко Валентина Іллівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Подсолонко Володимир Андрійович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і маркетингу, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Подсолонко Олена Адольфівна — доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту і маркетингу, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь)

Примостка Людмила Олександрівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту банківської справи, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ)

Чепурко Віктор Васильович — доктор економічних наук, професор завідувач кафедри фінансів, Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Сімферополь)

Відповідальний секретар:

Блажевич Олег Георгійович, к.е.н., доцент

НАУКОВИЙ ВІСНИК: ФІНАНСИ, БАНКИ, ІНВЕСТИЦІЇ

№5(24) 2013

Науково-практичний журнал
заснований у червні 2008 року

Журнал виходить шість разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з економіки (Постанова президії ВАК України №1-05/4 від 26 травня 2010 року // Бюлетень ВАК України — 2010 — №6 — С. 6.)

Засновник:

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ №19505 — 9305ПР від 26.11.2012 р.)

Адреса редакції і видавця:
Україна, Автономна Республіка Крим,
95007, м. Сімферополь,
проспект Академіка Вернадського, 4
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, Корпус Б, кім. 222,
кафедра фінансів підприємств і страхування.

Телефон головного редактора
(050-948-66-04)

Телефон відповідального секретаря
(095-759-10-88),
e-mail: blolge@rambler.ru

Літредaktor — Чепорова Г.Є.
Коректор — Машьянова О.Є.

Передрукування дозволяється
лише за згодою редакції

Статті в журналі підлягають зовнішньому та внутрішньому рецензуванню

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського
(протокол №2 від 24 жовтня 2013 р.)

© «Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції», 2013

ЗМІСТ

Фінанси

Воробйова О.І., Воробйов Ю.М. Визначення вартості фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва в системі фінансового менеджменту.....	6
Гордієнко Є.С. Особливості формування бюджетно-податкового механізму розвитку фінансової бази регіону.....	13
Корнєєв М.В. Складові ресурсного потенціалу окремих груп суб'єктів фінансової сфери.....	21
Забаштанський М.М. Роль концесій у зміцненні фінансового потенціалу регіону.....	27
Друзін Р.В. Засади забезпечення протидії недружньому злиттю і поглинанню підприємств...	31
Сосновський І.С. Податкова політика держави: дефініція, складові, засоби реалізації.....	38
Клименко Т.В. Стратегічні напрями зміцнення фінансового потенціалу розвитку регіону.....	43
Білозерова Н.І. Методичні підходи до фінансової діагностики діяльності підприємств туризму.....	50

Страховання

Смірнова О.О. Брендинг як інструмент маркетингової діяльності у страхових компаніях.....	54
Мальцева В.В. Дослідження якості страхового захисту в контексті базових фінансових стратегій страхових компаній України.....	59

Банки

Буряк А.В. Сучасні передумови управління ефективністю банківського бізнесу в Україні.....	63
Клімова О.І. Регіональні банківські системи та регіональний економічний розвиток: сутність і взаємозв'язок.....	71
Фуксман О.Ю. Система управління ліквідністю в банках: еволюція та напрями вдосконалення.....	77

Інвестиції

Нехайчук Д.В., Нехайчук Ю.С. Роль державно-приватного партнерства у механізмі державного регулювання інвестиційного процесу.....	85
Зекір'яєва О.А. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону.....	94

Економіка та управління

Кондратенко Н.О., Козирєва О.В. Прикладні аспекти комплексної оцінки рівня економічного розвитку підприємства.....	102
Воробйов Ю.М. Планування операційних витрат підприємства.....	108
Пожарицька І.М. Професійне судження у спеціалізованих сферах аудиту.....	113
Шаповалова Т.В. Соціальний капітал як неекономічний чинник сучасного економічного зростання.....	119
Глушко О.В. Особливості обліку витрат відтворення довгострокових біологічних активів рослинництва.....	125
Забаштанська Т.В. Оцінка перспектив розвитку комунального господарства України.....	130
Мартинюк О.С. Стан і перспективи розвитку промислового комплексу України.....	134

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

УДК 338. 45

Кондратенко Н.О.,

д.е.н., професор, ХНУМГ імені О.М. Бекетова

Козирева О.В.,

к.е.н., доцент, ХНУМГ імені О.М. Бекетова

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті запропонований методичний підхід до оцінки рівня економічного розвитку підприємства, який визначає показник розвитку як інтегральну згортку коефіцієнтів кореляції між показниками збалансованої системи, що дозволяє визначити ефект синергії на підприємстві.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, розвиток підприємства, управління розвитком підприємства.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки виникає необхідність безперервного розвитку підприємства та впровадження системи стратегічного управління, що сприяє визначенню ефективних напрямків у здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства, орієнтації на фінансові можливості і перспективи.

Теоретичною основою наукових досліджень з проблематики розвитку підприємств стали роботи Л. Маслоу, Ф. Герцберга, Д. Макгрегора, Л. Лайкерта, К. Аджириса, У. Бенніса, Р. Бекхарда, Г. Лінніта, В. Френча, С. Белла, Т. Камінге, Х. Уорлея, М. Мескона, М. Альберта, Ф. Хедуорі, Т. Норберта, М. Хаммер, Дж. Чампі.

Незважаючи на значний інтерес до окресленої проблематики з боку науковців та фахівців, система ефективного управління розвитком підприємств чітко не окреслена. Крім того, існуючі сьогодні методики оцінки ефективності розвитку підприємств промисловості не орієнтовані на процес управління цим складним полісистемним явищем, а виступають лише інструментом одномоментної фіксації досягнутого рівня ефективності. Тому, методологічне та практичне значення успішного розв'язання вказаних проблем, їх глибока прикладна розробка обумовлює актуальність написання даної статті.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення підходів до оцінки економічного розвитку підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проведений аналіз існуючих методик комплексної оцінки розвитку підприємств виявив, що в основу усіх прикладних методик аналізу та оцінки ефективності їхнього розвитку покладено результативний критерій (ефективність підприємницької діяльності). Тому, з метою оцінки розвитку будь-якого підприємства використовуються загальні підходи, які ґрунтуються на аналізі різних аспектів виробничої, комерційної, маркетингової, соціальної, фінансової діяльності і відображаються через кінцеві результати діяльності (табл. 1).

Незважаючи на різноманітність представленого інструментарію, жодна з існуючих концепцій вимірювання результатів діяльності підприємства неспроможна чітко та коректно детермінувати рівень розвитку підприємства. Однак, з поміж усіх наведених концепцій найбільш близькою до досягнення визначеної мети, на нашу думку, є система збалансованих показників, згідно з якою, загальна система показників у розрізі окремих проєкцій (фінансової, маркетингової, внутрішньої та розвитку) представлена на рис. 2.

Однак, існуюча на сьогодні система звітності підприємств не дозволяє в загальному обсязі провести ідентифікацію його розвитку за окресленими проєкціями. Тому, нами пропонується концепція модифікованої системи збалансованих показників, згідно з якою вище наведені проєкції трансформуються у наступні блоки: розвиток кадрової складової, технічний розвиток бізнес-процесів; розвиток маркетингової діяльності; фінансовий розвиток підприємства.

Для оцінки впливу кожного локального показника на результативний використовуємо таксономічний аналіз. Цей метод дозволяє побудувати синтетичну інтегральну характеристику кожного блоку розвитку підприємства. Це обумовлено тим, що кожний блок характеризується окремою кількістю локальних показників.

Таблиця 1. Теоретико-методичні підходи до оцінки розвитку підприємства *

№ п/п	Назва підходу	Автори	Характеристика підходу
1	Балансовий	В.В. Ковальов, О.Н. Волкова [1], Г.В. Митрофанов [2], М.Г. Чумаченко [3]	Оцінюється на основі даних бухгалтерської звітності: актив балансу відображає операційні характеристики економічного потенціалу, пасив-джерела, які забезпечують формування й використання економічного потенціалу, фінансовий результат — як результат формування й використання економічного потенціалу. Слід зазначити, що в рамках цього підходу не визначені такі важливі складові економічного розвитку підприємства як трудовий, маркетинговий, стратегічний, інформаційний потенціали.
2	Вартісно-орієнтований	Е.В. Лапин [4]	Оцінка економічного розвитку на основі вартісної характеристики із врахування таких його важливих елементів як виробничий, фінансовий, кадровий, підприємницький, природно-ресурсний, інфраструктурний й інтелектуальний потенціали. В рамках представленого підходу оцінки не враховані також деякі важливі елементи економічного розвитку підприємства, наприклад, маркетинговий і стратегічний потенціал
3	Комплексний	А.Н. Тищенко, Н.А. Кизим, А.І. Кубах [5]	Економічний розвиток визначається як складна, багатовимірна категорія, досліджувати, аналізувати і оцінювати яку необхідно за складовими елементами.
4	Індикативний	О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк [6]	Використовується для визначення конкурентоспроможності підприємства шляхом розрахунку системи індикаторів, які відображають стан та використання доходів і ресурсів. В цьому підході реалізована ресурсно-результуюча концепція, в якій важливе місце займають ресурси підприємства (капітал і праця), результативність їх використання та час, який необхідно для зростання валового доходу. Проте, індикативний підхід має вузьку спрямованість і, в його рамках, ототожнюються поняття «ресурсний потенціал» і «економічний потенціал» підприємства, що обумовлює деякі непорозуміння щодо спрямованості й результативності проведеної оцінки
5	Ресурсний	В.Н. Авдеєнко, В.А. Котлов [7], І.П. Отенко [8]	Оцінка здійснюється на основі системи визначення економічних ресурсів. оцінюються виробничі фонди, промислово-виробничий персонал, технологія, енергія й інформація. Використання цього підходу має досить сумнівний характер, оскільки окремо не визначається економічний потенціал підприємства, перевага віддається ресурсним складовим й не враховані інноваційно-інформаційні, стратегічні, маркетингові аспекти формування розвитку
6	Метод збалансованих оціночних звітів або BSC	Р. Каплан і Д. Нортон [9]	Методика BSC визначає чотири перспективи підприємства, які дозволяють більш точно визначити, наскільки ближче підійшла компанія до досягнення своїх цільових орієнтирів: маркетингова перспектива (як споживачі оцінюють діяльність підприємства); внутрішня перспектива (які бізнес-процеси можуть забезпечити підприємству конкурентні переваги); фінансова перспектива (як оцінюють бізнес власники); перспектива розвитку (яким чином досягти подальшого успіху).

* Складено авторами

Рис. 2. Система показників аналізу економічного розвитку згідно методики BSC [5]

Для пошуку напрямів та способів підвищення ефективності функціонування аналізованого підприємства за допомогою пакета STATISTICA, було знайдено параметри визначення інтегрального показника розвитку підприємства.

Використовуючи зазначений метод економічного моделювання і з метою оцінки впливу локальних показників на комплексний були побудовані матриці даних за чотирма проєкціями розвитку підприємства. На їх основі були виділені наступні комплексні показники, які характеризують загальний розвиток підприємства:

- $K_{КР}$ — комплексний показник, який характеризує розвиток кадрової складової;
- $K_{ТР}$ — комплексний показник, який характеризує технічний розвиток бізнес-процесів;
- $K_{МР}$ — комплексний показник, який характеризує розвиток маркетингової діяльності;
- $K_{ФР}$ — комплексний показник, який характеризує фінансовий розвиток підприємства.

Перелік показників оцінки рівня розвитку підприємства, які увійшли до модифікованої системи збалансованих показників, були визначені керівництвом аналізованого підприємства за допомогою методів анкетування та інтерв'ювання, а також в результаті детального ознайомлення з умовами та методами роботи на підприємстві (табл. 2).

Як видно з таблиці, крім переліку показників оцінки рівня розвитку підприємства та його складових, до модифікованої системи збалансованих показників увійшли також чітко сформовані стратегічні цілі.

Результати таксономічного аналізу за модифікованою системою збалансованих показників представлені в табл. 3-7.

Оскільки значення таксономічного показника коливається в інтервалі від 0 до 1, відповідно наближення таксономічного показника до 1 характеризує успішну реалізацію цілей та найвищий рівень розвитку виділених функціональних складових. Зворотна тенденція спостерігається у випадку зниження значення таксономічного показника, що говорить про відсутність розвитку підприємства.

Проведені раніше дослідження показника розвитку як функції багатьох змінних, визначили п'ять рівнів загального розвитку підприємств та організацій (табл. 8).

Характеристика підприємств за кожним рівнем розвитку за Нортеном-Капланом має наступний вигляд [9]:

I рівень — підприємства, що мають найнижчий рівень розвитку ;

Таблиця 2. Модифікована система збалансованих показників підприємства *

Складова розвитку	Стратегічна ціль	Індикатор оцінки
Кадрова	Підтримка стабільності кадрів Зростання професіоналізму працівників Забезпечення соціального захисту працівників Підвищення рівня оплати праці	Показник продуктивності праці (X_1) Показник прибутку на одного робітника (X_2) Показник доходу на одну гривню фонду оплати праці (X_3) Показник прибутку на 1 гривню (X_4) Коефіцієнт обороту за прийманням (X_5) Коефіцієнт обороту за вибуттям (X_6) Коефіцієнт плинності (X_7)
Фінанси	Підвищення прибутку Збільшення обсягів виробництва Підтримка фінансової стабільності Впровадження автоматизованої системи обробки інформації Збільшення грошових надходжень Використання диверсифікованої бази для отримання прибутку	Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) (X_1) Коефіцієнт автономії (X_2) Коефіцієнт оборотності активів (X_3) Показник рентабельності діяльності (X_4)
Маркетингова	Максимальне задоволення потреб клієнтів Розширення долі внутрішнього ринку Чітке виконання замовлень клієнтів Виробництво нових видів продукції Виконання нестандартних замовлень Вихід на нові ринки та сегменти ринку Випуск додаткових товарів і послуг Обслуговування додаткових груп споживачів Розповсюдження позитивної ділової репутації Підвищення конкурентоздатності	Показник виконання плану за обсягом продукції (X_1) Показник, що характеризує якість наданих послуг (X_2) Коефіцієнт ритмічності (X_3) Коефіцієнт витрат на 1 гривню продукції (X_4) Коефіцієнт рентабельності продукції (X_5)
Технічна	Підвищення рівня організаційно-технічної структури Впровадження процесного підходу до управління Скорочення виробничих запасів, незавершеного будівництва Орієнтація всієї корпоративної культури на економію ресурсів	Фондовіддачі (X_1) Фондоємність (X_2) Коефіцієнт оновлення основних засобів (X_3) Коефіцієнт оновлення основних засобів (X_4) Коефіцієнт вибуття основних засобів (X_5) Коефіцієнт надходження основних засобів (X_6) Коефіцієнт зносу основних засобів (X_7) Коефіцієнт придатності основних засобів (X_8) Фондоозброєність праці (X_9)

* Розроблено авторами

II рівень — підприємства, що потребують розробки антикризових заходів у зв'язку з нестійким економічним розвитком;

III рівень — підприємства, характеризуються в динаміці набуттям (підтриманням) рівномірності зростання економічного розвитку;

IV рівень — підприємства характеризуються стійкою динамікою економічного розвитку;

V рівень — високотехнологічні, конкурентоспроможні підприємства, які задовольняють всім потребам акціонерів, споживачів і працівників.

Таблиця 3. Стандартизовані ознаки локальних показників розвитку кадрової складової підприємства, скореговані на еталонне значення *

Показник	2010	2011	2012	Еталон
X_1^*	0,008609	2,456798	4,633775	0,804913
X_2^*	0,005828	2,570182	3,642543	0,897016
X_3^*	6,397929	0,221795	1,230475	0,500010
X_4^*	0,124568	3,114211	3,999983	1,029413
X_5^*	1,072626	0,268156	3,2654	0,970947
X_6^*	2,15469	0,121212	2,73365	-0,60927
X_7^*	5,926829	1,170732	1,829268	1,217254
$K_{КР}$	0,446	0,35901	0,322	—

* Розраховано авторами

Таблиця 4. Стандартизовані ознаки локальних показників розвитку маркетингової діяльності підприємства, скореговані на еталонне значення *

Показник	2010	2011	2012	Еталон
X_1^*	0,000522	0,005148	0,088732	0,986061
X_2^*	0,256415	0,741313	0,088732	-0,58562
X_3^*	4,312204	0,351246	0,412569	0,771308
X_4^*	0,059077	4,633205	4,747036	0,693632
X_5^*	0,000522	0,005148	0,088732	1,019489
$K_{МР}$	0,72456	0,5548	0,6549	—

* Розраховано авторами

Таблиця 5. Стандартизовані ознаки локальних показників технічного розвитку бізнес-процесів підприємства, скореговані на еталонне значення *

Показник	2010	2011	2012	Еталон
X_1^*	3,5395	4,8513	3,3690	1,479861
X_2^*	2,9860	5,3689	2,9319	-1,43935
X_3^*	3,8983	4,1925	2,8215	1,499108
X_4^*	1,7274	5,9812	3,5412	-1,27110
X_5^*	3,8983	4,2469	3,8443	1,498503
X_6^*	4,2863	3,9055	3,7458	1,497866
X_7^*	3,9881	3,7267	3,5478	-1,49778
X_8^*	4,5110	3,7048	3,2356	1,493377
X_9^*	3,6508	3,9588	3,4125	1,496213
$K_{ТР}$	0,6542	0,4489	0,4654	—

* Розраховано авторами

Таблиця 6. Стандартизовані ознаки локальних показників фінансового розвитку підприємства, скореговані на еталонне значення *

Показник	2010	2011	2012	Еталон
X_1^*	0,35304	0,49099	0,71169	0,27368
X_2^*	0,01129	0,25467	0,40635	0,25467
X_3^*	0,65223	0,20637	0,49936	0,91975
X_4^*	0,35069	0,02192	1,58356	0,26849
$K_{ФР}$	0,75057	0,55891	0,58678	—

* Розраховано авторами

Таблиця 7. Стандартизовані признаки комплексних показників розвитку підприємства, скорегованих на еталонне значення *

Показник	2010	2011	2012	Еталон
Кадровий розвиток	0,35304	0,49099	0,71169	0,35304
Маркетинговий розвиток	0,01129	0,25467	0,40635	0,40635
Технічний розвиток бізнес-процесів	0,65223	0,20637	0,49936	0,65223
Фінансовий розвиток	0,35069	0,02192	1,58356	1,58356
I_{PI}	0,6438	0,52891	0,55678	—

* Розраховано авторами

Таблиця 8. Шкала рівнів розвитку підприємств *

Галузь	I рівень	II рівень	III рівень	IV рівень	V рівень
Виробництво будівельних матеріалів	$0 < I_p < 0,2$	$0,2 < I_p < 0,4$	$0,4 < I_p < 0,6$	$0,6 < I_p < 0,8$	$0,8 < I_p < 1$

* Розроблено авторами

Отже, оцінка діяльності аналізованого підприємства показала, що значення інтегрального показника розвитку в 2009 р. належить проміжку $0,6 < I_p < 0,8$. Тому підприємство в цей період має IV рівень економічного розвитку. Однак значення показника суттєво змінюються на протязі 2010-2011 років (належить проміжку $0,4 < I_p < 0,6$, що відповідає III рівню розвитку), а це, в свою чергу, свідчить про зниження рівня розвитку підприємства. Тому, необхідно звернути увагу на основні проблеми, що стоять на шляху загального розвитку аналізованого підприємства.

ВИСНОВКИ

Кожен з представлених у статті підходів до оцінки економічного розвитку суб'єкта господарювання спрямований на діагностику рівня економічного розвитку підприємства, однак, на нашу думку, найбільш точно та коректно ідентифікувати рівень економічного розвитку здатна методика, заснована на використанні модифікованої системи збалансованих показників. Адже, саме такий підхід дозволяє врахувати різні складові розвитку підприємства.

Використавши аналітичні показники, які характеризують різні складові розвитку конкретного підприємства, за допомогою прикладного пакету STATISTICA, нами був оцінений інтегральний показник розвитку підприємства. Наближення показника розвитку до одиниці свідчить про досягнення адекватності обраної стратегії та прогресивний розвиток у напрямку до ідеалу; наближення показника до нуля свідчить про регресивний рух у напрямку до катастрофи. Виявлено, що слабким місцем розвитку підприємства є кадрова складова, ефективне використання якої потребує поліпшення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В.В. Ковалев, О.Н. Волкова: Учебник. — М.: ООО «ТК Велби», Изд.-во Проспект, 2010. — 424 с.
2. Фінансовий аналіз: Навчальний посіб. / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш та ін.; За ред. проф. Г.В. Митрофанова. — К.: Київ нац. торг.-екон. ун-т., 2002. — 301 с.
3. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.
4. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: монография / Е.В. Лапин. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. — 360 с.
5. Тищенко А.Н. Экономическая результативность деятельности предприятий: Монография / А.Н. Тищенко, Н.А. Кизим, Я.В. Догадайло — Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2005. — 169 с.
6. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.-метод. посібник для сам ост. вивч. дисц. / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексик. — К.: КНЕУ, 2005. — 261с.
7. Авдеев В.Н. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.Н. Авдеев, В.А. Котлов. — М.: Экономика, 1989. — 240с.
8. Отенко И.П. Методические основы управления потенциалов предприятия: научное издание / И.П. Оленко. — Харьков: ХНЭУ, 2006. — 216 с.
9. Нортон Д. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию [Текст] / Д. Нортон, Р. Каплан. — Олимп-Бизнес, 2010. — 320 с.

Стаття надійшла до редакції 26 вересня 2013 року